

Condecoració

Senyors i companyys: M'ha honorat i plauet, enreus, l'encàrrec que he rebut de vosaltres per a respondre al discurs d'ingrés a l'Acadèmia del Professor Dr. Josep Me Font i Rius, actual degà de la Facultat de Dret de la nostra Universitat barcelonina, i expressar-li la joia i satisfacció ~~per~~ de tenir-lo entre nosaltres. Honorat, de com anhui, per l'eminent qualitat científica del que us dignau elegir per compartir amb vosaltres el per dels ~~meus~~ treballs que desenvolupem entorn de les antiguitats de Catalunya; plaud complauet, sincerament, pel seu porta pels numerosos vincles ~~que~~ que ^{m'hi} estableixen relacions des de gairebé les mateixes aules que freqüentàrem durant la nostra joventut. Per la seua pugnosa de la ciència del seu acadèmic, pel batesc dirigeiu humanissim que es desprèu de la seua persona, us felicito i em felicito de l'elecció que feíeu a. Un segur que cap altre com ell podria portar en els nostres temps la ven de l'erudit ~~seu~~ ^{que} i del amor patri en els estudis del mètode del dret i de la institucions de Catalunya.

Ben avançat de deuanta anys s'han solcat des de que ~~no~~ vaig conèixer al recipièndiari. ^{Im} ^{ben} seria voldria a precisar ~~que~~ el ~~lloc~~ ~~a la~~ la data i el lloc. Podser seria la sala de lectura del

de l'arxiu de la Corona d'Aragó; on ell començava les seves recerques sobre els orígens de les institucions municipals catalanes i jo estava acabant les meves sobre les transformacions experimentades pel municipi barceloní en temps del Rei Catòlic. Pobreva seria ~~la~~
el reminiscència d'Història de la Facultat de Filosofia i Lletres, on ~~ella~~ estava expliquant-se la magnífica creació ~~feta~~ ^{desta a ferse}

Dr. del Profesor Antoni de la Torre, un dels antics membres d'aquesta corporació al qual ningú no oblide i menys que cap altre el que ara ens parla. Ben mirat, tant re-val, pequeix en aquells anys que ara ens parla. Ben mirat, tant re-val, pequeix en aquells que d'idealisme i d'optimisme, reminiscència ~~de~~ la Universitat i ciències de la Corona d'Aragó formaven un sol ~~tot~~ per a tots aquells que cercavem salutarmament ~~en~~ ^{per} la deus ~~de~~ viver ~~del nostre passat, la deu~~ i significants del nostre passat, i com a uns aprenents estàvem entusiastats per la més menuda descoberta, que ens remblaven talment com si fos capaz de fer sonellar el món de la vivències espirituals de la nostra gent. Dies felicament aurats, on encara no havíem fet el tast de l'amargor que escompta de tota ciència viscuda autènticament.

Una diferència de cinc anys feia que Joan i Rius pertanyéssin, de fet, a una promoció universitària distinta de la meva. Aquesta secció petitíssima havera - que en la joventut acadèmica ^{a vegades} ~~en~~ ^{en} altres

insalvable frontea de coneixences -, n'hi surmava se fet que ell proce-

d'ús d'una altra Facultat, la de Dret, que Telloum ~~g~~ en la nostra
gairebé monasteria, arbitràriament, ~~en~~ com a ~~refugi d'una jove~~
~~seu~~ ~~fació~~ redós d'estudiants ~~fàcil~~ tan ~~sorollos~~ ~~de~~ ~~agradables~~
com a vida i llibre fàcil. Però el nostre ~~espai~~ actual recíp-
tacle era ben bé ~~una altra cosa~~ ^(dissenyne), malgrat la ferat scrupulosa proce-
dència, un dels nostres. Ho reconeixem en la seva darrera p. a l'estudi,
en ~~el seu~~ inegotable daler de ciència, esforçant-ho en la seva
iniciació dels fets històrics, en el mateix seu respecte ~~pels~~ nostres
que un altre ~~professor~~ neverà hem. ~~E~~ I així ~~era~~ l'estudiant de
la carrera de Dret ~~que~~ ~~se~~ m'introdiu en el nostre propi cercle, i no
a qui plau, sinó amb l'humil reguitat del qui s'acusat ~~de~~
que ha d'ebot ben rebent perquè ~~o~~ troba la casa nostra.

~~En~~ En seu possible de situar entre 1934 i 1936 el moment
major ~~a la nostra~~ ~~intimitat~~ ~~per~~ proximitat universitària, quan ell ~~estava~~
fent i fent, entre el seu dicte dímen i vint-i-un anys, regui el
~~de medievalística~~ curs ~~que donava~~ el Dr. Le Torre a la Universitat i a l'Arxiu.
Telloum el considerava una gran esperança de la nostra ciència, i ningú
no dublava ja aleshores que de l'esperança ~~de~~ derivindria una rea-
litat plena. La cerca que havia de recerquer que havia iniciat seu
ben difícil, i jo no m'atava d'admirar-lo, perquè sempre ho con-
derat als medievalistes historiadors que s'ocupen ~~de~~ d'alguns dels

aspecte de l'alta Edat Mitjana, com els veritables persones ~~per~~^{que} per
 persones de la nostra ciència. Inclus des de pocs documents, a ve-
 gades d'un sol document, han de dominar-lo i emendar-se'n en
 metre a força de ciència i de paciència. Totòhom pensava ja alhora les
 excel·lents condicions per l'actual recipientari per a la cosa que s'apre-
 parava ~~que~~ de realitzar. No la hi envejavem pas! Però ~~que~~
 doncs el seu àguard no apuntava només a fer història, sinó' història
 de la institució, i mésalt, que ~~que~~ consideravem erròniament
 que allò era la darrera paraula del salut històric, ~~per~~ premiu ~~a~~
 de pensar amb ~~que~~ les dificultats extraordinàries que es li presentarien.
 Aquests dificultats existien, evidentment. ~~que~~ En hora
 en nombre, de recordar el nom d'un mestre que feu planteig - tot
 se planteig que fut com la tareta d'un recercador enmig de le seva
 verge de la documentació inédita - un referent, com penseu, a la fi
 quina del Prof. Dr. Luis G. de Valdecarellano, avui a la Universitat de
 Madrid. Valdecarellano feu per a Font i Rius, el guia ferm i ama-
 tent allora. Im dol no poder ~~que~~ escalar ai qui no faca la mena de
 matatge que exercí prop dels meus alumnes directe, i en particular del
 Font i Rius. La que induir i fins la que qualificar atots els meus
 excel·lents resultats. Però la dissot de temps no volgut que tant
 la mera ètica acadèmica i humana no encaixés amb la del Professor
 Valdecarellano. I si arreglo que, a meua que passa el temps, mi'n

(5)

platja o cada vegada més. És un deure meu, i de tota la ciència universitària catalana, recordar que Valdecarcelano no ha passat ~~en~~ graduatament per la càtedra d'història del Dret de la nostra Universitat. El sol fet que hi hagi deixat un treball tan qualificat com el seu desigable i necessari n'és el millor testimoni. ~~Hi~~ Pels altres punts podrides ferir-se del bon record que l'actual professor de Madrid ^{legat} ha deixat entre els conreadors de la història de nostra dret i de les nostres institucions.

Font i Rius s'han donat d'aquesta singular nostra universitat que visqué el nostre país ~~entre~~ durant els anys trenta. Difícilat d'isques, n'hi havia de que volguéssin; però també hi florien les l'impresa ~~i la literatura~~ ^{de} ~~en~~ il·lusions sense límit, l'esperança d'una nova ciència que aplanés els obstacles, el desig de fer una universitat millor encara. Quan ^{hom} ~~era~~ / s'aplaia contemplant l'altra eruditat i la forta acadèmia de Font i Rius, ^{hom} n'euveus tot seguit el fet d'aquella nostra generació, talment com ~~que~~ aquells pobres clàssics que permetien ^{de} deixar una escola pidiòrica. Hi ha voluntat de fer sempre cap més de dreta veure-hi en gran, desplegament ~~de~~ continuat de treball, perfecte preparació metodològica, i independència total ~~de~~ de prejudicis davant els resultats de la recerca científica. En veritat puc dir-vos que érem una generació ingenua, i que aquella ~~talènt~~ ^{talènt} i generositat

ben regut
ha constituit ~~com~~ el nostre ~~de~~ calvari i el nostre ~~hui~~ triomf
constituirà el nostre diomf.

Font: Rius ha suballat ~~que~~ ^{esperat} l'èxit dels nous mos
en el nivell del naixement de la segona Catalunya: la Catalunya dels
municipis ~~autònom~~ pòblics i de les ciutats governades per municipis
enfrontats, desplaçant-se en el si de la primera Catalunya, la Catalu-
nya feudal. Qui gran tenu de recerca per a un ~~gran~~ historiadur
del nostre temps. I qui gran tenu de lectura per a tot home d'espirit
d'aquesta terra. Es per això que no hem perdut mai ~~la~~ pelja
~~tot~~ ~~els~~ ~~estudi~~ de publicacions, de l'importants publicacions, del nou
academic. Los quals, a vegades, han estat ~~s'ha~~ interrompuds per la necessi-
tat, dissoltadament, ininterrumpudament, de la carree oficial d'honor. Les
opericions, guanyades d'entrada en 1944, i els tractats ineritables
finis a anitar a la càtedra de Barcelona, de La Laguna a Murcia,
després a València i finalment a la seva patria nadira. Quan de temps
perdut en l'objectiu, i després, quan don ~~gairebé~~ ~~ni~~ arriba,
el compliment del desme i l'acceptació de carrees mercut i àdhuc
vitals per al ~~bon~~ ~~bon~~ funcionament de la vida universitària; entre
altres, el Segonat de la Facultat de Dret, abraçant de línies un
nou edifici ^{en moments crucials de la història d'una} ~~en la història d'una~~ d'un retroc
d'autorisme en la joventut universitària nostra jorenca académica.

Genuíl cosa de qui en el ^{científic} recercador → transforma en organitzador
benolgit comellor → i en admirable company ~~esta~~ des dos alumnes perats sota la seva
custòdia.

Pero & més altre, que admirem i aplaudim la tasa universitària
de Sant i Riu, ^{en} del que li prengui les hores que ha de dedicar ~~a~~
~~el~~ ~~aprendre~~ als seus estudis. Perquè voldriem que un complet ^{bé} ~~les~~
aviat els plans que dedica als inicis de l'organització municipal de
la nostra terra en el seu admirable llibre "Origen del règim municipal
en Catalunya, aparegut en 1946; perquè designarem que ens expliqui
els problemes humans i jurídics de la repoblació ^{del País Català,} de Catalunya des no-
quent els seus excel·lents estudis sobre la reconquesta de la zona de
Lleida (1949) i la comuna de Tortosa (1954); si la repoblació de la
Serra de València i Murcia (1951); perquè en ~~dalt~~ ^{al} delim
perquè acabi el seu projecte de publicació de les cartes de població de
Catalunya, del qual hem ja assabent per tant ~~del~~ ^{del} cada com
es referint a Àger, ⁽¹⁹⁵⁰⁾ Alt Berguedà ⁽¹⁹⁵⁴⁾ i Tarragona (1953). Si tot això
sot aquesta filera de premis estudis ha portat al l'histriador del nostre
but cap a ocupar un lloc en aquesta Acadèmia i resi molt de
demana-li que l'honori publicant sota ~~el seu~~ ^{el seu} nom
l'obra que desifri definitivament els problemes de la segona crisi
vital de Catalunya, la que de cel Poblenou ab ~~mora~~ a Montseny

(P)

preparà, calladament, l'èpocaia expansió l'expansió ~~de~~ ^{de} la Catalunya nova, i més enllà del Cènix i de la mar, cap a València, d'una banda; i les Illes Balears, quan en el discurs que acabem d'escutar d'una altra?

El professor Font i Rius en dóna una visió magistral ~~del que no som dueus~~ de la futura estructura d'aquest treball que ara li demanem. Magistral, en molts aspectes, i en el que a mi em faixa com a historiador de ciències, en la tòrica humana que tant mi banya. La ciència ~~s'ha~~ de la història del Dret ha ~~en~~ despatx darrerament ~~l'eixor camí de la pena~~ contemplació jurídica de les institucions, i ha anat ~~verso~~ als homes que les crearen i donaren vida per tal ~~d'el~~ de comprendre'ls i comprendre-los millor. I en per aquesta causa que el seu estudi i les conclusions que es'n desprenden tenen la ~~transmissió~~ tan proper a nosaltres, ~~que la volem~~ fins a viure el problema que plantejen en la nostra mateixa intimitat. Perquè, en definitiva, el fet que planteja el professor Font i Rius en el seu discurs és el de la manipulació de l'estatut de llibertat humana, vorejant d'un règim de servitud social i ~~de~~ d'omnipotència renyorial.

En aquest punt d'alliberament ~~d'entronquiment~~ dels pobladors de la Catalunya Vella ens trobem en un moment d'accord amb l'optimisme progressista amb que els autors de coneixement de segles ^{II} han estat contemplat. Ben al contrari. El professor Font i Rius — senyala en les seves conclusions el retard dels homes de la vella Marxa Hispànica en el seu entronquiment col·lectiu respecte a altres poble de l'Occident Europeu. Jo soldia encara afegir ~~que~~ que la ~~producció~~ aqueta mitració s'accentua més tard encara, a remolc de la ~~III~~

pressions demogràfiques produïdes per l'expansió mediterrània i tot seguit per la Parta Negra, provocant l'ampliació de l'estructura social de Catalunya a un nou nivell en la Baixa Edat Mitjana i inhabilitant-la per a ocupar el lloc que li corresponia ~~en el seu~~ a la ~~resta de la~~ ^{resta del} drets dels regnes de la Confederació catalano-aragonesa.

No insistiré sobre aquest particular perquè sovint tenir l'honor d'ocupar-me'n extensament davant aquesta Corporació ~~el dia que va~~ en el meu discurs de recepció, ~~el dia respectiu~~ que veurà sobre la crisi catalana del segle XV. Però si m' permeteu ^{de} ~~meva~~ ~~referir~~ alguns moments on la nostra amistat, la reclamarei perquè es fixeu en la discordància que perca de manifest ~~de~~ l'^{la} dedicació del professor Font i Rius entre la Catalunya marítima i la Catalunya a primavera en el mateix recente de la Catalunya tèrra. La història del nostre poble no ha sigut ^{que} la cursa ~~curta~~ de la història de Barcelona o d'algunes altres ciutats i viles ja de la costa, mantenint ^{que} ~~que~~ el seu apòstol errapats, han difereint en mentalitat i estructura social i econòmica. No s'ha observat fins ara la divergència entre ~~la~~ ^{la} ~~des~~ evolució de la Catalunya litoral i la Catalunya muntanyosa, divergència que accentua ^{mi} encara el retard del petit historiador català i el prepara per a l'abisme del segle XVI. Només de d'uns quants decennis em acostumem a pensar en ~~apertenent~~ aquest ^{llent} important mecanisme de la nostra vida passada, en aquell ^{que} que constitueix ~~estat i prepara~~ el fracàs final de ^{la, al dinàmica} l'aragonès/catalano condicinal. En aquella condició encara ens sembla més miraculos el paper que Catalunya exercí en la polí-

(10)

tia i l'economia de la Mediterrània occidental es de mitjan regle XIII a mitjan regle XIV, un miracol de la voluntat es poder d'alguns prínceps i d'uns quants burgesos de Barcelona, surant davant les contradiccions internes d'un país ~~que~~ humil d'una nació maris ~~de~~ pirenaica.

Sin aquesta maliciosa contradicció i la llarga cadena de sacrificis que ha calçut rebjar per remuntar-les la que han fet l'estructura mental, especialment en el camp jurídic, de Catalunya ~~no hem estat~~ ^{més} ~~ni~~ ^(de vida) un poble faul, i aquesta dificultat ha trencat precisament la nostra resistència ^{en} a la contingència de la vida a tots els revolts de les pifios conjurades i han preparat moments de redescoberta social intel·lectual i econòmica en els quals hem pogut donar algunes cora al nostre. De la dificultat de la vida perdurada dels regles XI i XII havíem de menyscor ^{amb Ramon Llull un missatge molt} d'acord ^{i d'amor} amb molta realització ~~que~~ que ensara avui honorem el nom dels catalans.

Treballar amb paciència i sopeusca, aquell a el terra, això, de la nostra generació intel·lectual. Que en ell hi figuri ~~present~~ ^{present} en lloc d'estar el meu professor Font i Rius, que l'Acadèmia de l'humor i s'honorí acceptant-lo en ~~a~~ les seves rengles, és un signe ~~el temps~~ ineluctable del temps. En la companyia de tots el meu acadèmic mi trobaria l'escalf per a pioneris en res estudi i tots nosaltres mirem stimul per a dur a bon port la farça que Déu ens ha encunyat ~~de~~ la terra.